

Жукевич І.П., Національна
академія внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Розбудова в Україні громадянського суспільства потребує переорієнтації правоохоронних органів із силової діяльності на обслуговуючу, встановлення партнерських стосунків із громадянами. Вирішити ці завдання можуть тільки висококваліфіковані професіонали, які мають не лише відповідні знання, уміння, навички професійної діяльності, але й таку мотивацію та самосвідомість, котрі відображають ставлення до людини як до найвищої цінності.

Тому для ефективного виконання службових обов'язків майбутній правоохоронець зобов'язаний володіти певним

комплексом професійних компетентностей, високим рівнем професіоналізму та відповідними особистісними якостями, які потребують постійного вдосконалення. Професійна компетентність працівника органів внутрішніх справ включає такі основні складові: правову, комунікативну, конфліктологічну, соціокультурну, психологічну, акмеологічну, інформаційну. Розглянемо їх детальніше.

Оскільки, як було зазначено, професійна діяльність правоохоронців безпосередньо пов'язана з забезпеченням законності, зміцнення правопорядку в державі, захистом прав і свобод громадян, працівник міліції зобов'язаний володіти правовою компетентністю. Під правовою компетентністю фахівця можна розуміти таку його інтегральну професійно- особистісну характеристику, яка відображає високий рівень правових знань, умінь і навичок, і включає комунікативні здібності й особистісні якості правоохоронця, спрямовані на створення умов для правового регулювання професійної діяльності. Правову компетентність фахівця можна розглядати як готовність, яка полягає у здійсненні комплексу заходів з правової підтримки й захисту особистості [4].

У науковій літературі особливу увагу приділено важливості комунікативної компетентності для професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ (М. Ісаєнко, Б. Барковський). В умовах професійної підготовки майбутні працівники органів внутрішніх справ повинні засвоїти необхідний досвід спілкування, набути відповідні знання, уміння і навички організації та здійснення різних форм комунікативної взаємодії з людьми. Як зазначають Н. Вовк, С. Мукомел, обов'язковими принципами професійного спілкування є законність, гласність, гуманне ставлення та повага до особи, культура і такт. Тому курсант-майбутній правоохоронець має бути професійно підготовленим до ефективного здійснення відповідної комунікативної діяльності, від рівня розвитку навичок, умінь та якостей ефективного професійного спілкування залежить успіх професійної діяльності даної категорії працівників [1].

В умовах багатокультурного суспільства майбутньому правоохоронцю важливо бути готовим до співробітництва та міжкультурного спілкування з представниками різних культур, віросповідань, національностей, ціннісних орієнтацій тощо,

тобто володіти соціокультурною компетентністю. Важливою умовою процесу формування соціокультурної компетентності є не лише забезпечення курсантів ВНЗ системи МВС знаннями, але й формування в них відповідних умінь і навичок використовувати набуті знання у професійній діяльності. Усі компоненти соціокультурної компетентності взаємопов'язані через поняття культурного та соціального контекстів, опанування їх має відбуватися комплексно [6].

Специфіка професійної діяльності працівника правоохоронних органів, особливо того, хто спеціалізується на запобіганні конфліктів, вимагає сформованості вміння спілкуватися у такий спосіб, щоб люди почули його, захотіли зрозуміти та прийняти його точку зору, погодитися з нею і діяти у запропонованому напрямку, співпрацювати з ним, допомагати. Все зазначене вимагає від правоохоронця вміння змінити свою думку, своє ставлення до ситуації, до інших людей, до їх поглядів, цінностей, захотіти їм повірити, зрозуміти їх [3].

Структурною складовою професійної компетентності правоохоронців є психологічна компетентність. У широкому плані психологічна компетентність визначають як систему професійно-значимих властивостей майбутнього фахівця, які дають йому змогу вільно здійснювати вибір результативних способів діяльності, поведінки й відношень і досягати найкращих результатів за рахунок особистісного і професійного саморозвитку [5].

Важливою компетентністю є також акмеологічна компетентність, яка є проявом інтегрованої здатності зрілої особистості будувати свій професійний розвиток із постійним ускладненням завдань, найбільш повно реалізуючи знання. Вона представлена знаннями про закономірності досягнень високих рівнів професійних і особистих досягнень, психологічних якостей особистості, що досягла вершини у своєму розвитку; умінь розрізняти об'єктивні і суб'єктивні фактори, що сприяють досягненням, здатності планувати свій професійний розвиток, уміти його реалізовувати [2].

Однією із найважливіших професійних компетентностей сучасного працівника органів внутрішніх справ вважається інформаційна компетентність. У сучасному суспільстві при збільшенні обсягів інформації та швидкості її потоків особливо актуальними стають уміння, пов'язані зі сприйняттям, обробкою

і переробкою інформації. Тому одним із завдань навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, зокрема системи МВС України, є формування у студентів чи курсантів таких самоосвітніх навичок: працювати з навчальною і додатковою літературою, робити записи щодо певної інформації, реферувати тощо.

Відтак, тенденції змін у сфері правопорядку, розширення й ускладнення завдань, що стоять перед працівниками правоохоронних органів, підвищені вимоги до ефективності їх діяльності при чіткому дотриманні законності та повазі прав громадян вимагають від правоохоронця володіння сукупністю відповідних професійних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Вовк Н. П. Розвиток ефективного професійного спілкування курсанта-майбутнього працівника державного пожежного нагляду у навчально-виховному процесі ВНЗ МНС України / Н. П. Вовк, С. А. Мукомел // Освіта дорослих як фактор соціалізації і соціального захисту в сучасному суспільстві: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. - Черкаси, 2010. - 360 с.

2. Зимняя И. А. Педагогическая психология: Учебник для вузов / И. А. Зимняя // Изд. второе, доп., испр. и перераб. - М.: Логос, 2001. - 384 с.

3. Капітанець С. В. Педагогічні умови формування професійного спілкування у майбутніх офіцерів-прикордонників: дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02 / Капітанець Світлана Володимирівна. - Хмельницький, 2001. - 224 с.

4. Краснощок А. В. Формування загальнокультурної компетентності майбутніх правоохоронців у процесі соціально-гуманітарної підготовки: дис... канд.пед.наук: 13.00.04 / Краснощок Андрій Валерійович. - Київ, 2013. - 251 с.

5. Лукьянова М. И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие / М. И. Лукьянова. - М.: Сфера, 2004. - 144 с.

6. Мороз Н. В. Формування соціокультурної компетенції як складової професійної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Мороз Надія Володимирівна. - Хмельницький, 2007. - 234 с.